

ויקרא פרק כד

- (י) וַיֵּצֵא בֶן אֵשָׁה יִשְׂרָאֵלִית וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרַיִם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנָּצוּ בַּמַּחֲנֶה בֶן הַיִּשְׂרָאֵלִית וְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי:
 (יא) וַיִּקְבַּע בֶּן הָאֵשָׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלָל וַיִּבְיֵאוּ אוֹתוֹ אֶל מֹשֶׁה וְשֵׁם אָמְרוּ שְׁלֹמִית בַּת דְּבָרִי לְמַטֵּה דָן:
 (יב) וַיִּנְיַחְהוּ בַּמִּשְׁמֶר לְפָרֵשׁ לָהֶם עַל פִּי יִקְנֹק: פ
 (יג) וַיִּדְבֹר יִקְנֹק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
 (יד) הוֹצֵא אֶת הַמְקַלֵּל אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וְסָמְכוּ כָל הַשְּׂמַעִים אֶת יָדֵיהֶם עַל רֹאשׁוֹ וְרָגְמוּ אוֹתוֹ כָּל הָעֵדָה:
 (טו) וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלָל אֶלֹהֵינוּ וְנִשְׂאָ חֶטְאוֹ:
 (טז) וַיִּקְבַּע שֵׁם יִקְנֹק מוֹת יוֹמָת רָגוּם יִרְגְּמוּ בוֹ כָּל הָעֵדָה פְּגֵר פְּאִזְרָח בְּנִקְבוֹ שֵׁם יוֹמָת:

בראשית פרק ב

(טז) וַיֵּצֵא יִקְנֹק אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ הָגֵן אָכַל תֹּאכַל:

בראשית פרק ט

- (א) וַיִּבְרַךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בְּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ:
 (ב) וּמוֹרָאֲכֶם וְחַתְיָכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר תִּרְמָשׁ הָאֲדָמָה וּבְכֹל דְּגֵי הַיָּם בְּיַדְכֶם נִתְּנוּ:
 (ג) כָּל רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא חַי לְכֶם יִהְיֶה לְאֶכְלָה כְּיִרְק עֵשֶׂב נִתְּנִי לְכֶם אֶת כָּל:
 (ד) אַךְ בָּשָׂר בְּנֶפֶשׁ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ:
 (ה) וְאֵךְ אֶת דַּמְכֶם לְנֶפֶשׁוֹתֵיכֶם אֲדָרְשׁ מִיַּד כָּל חַיָּה אֲדָרְשֶׁנוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אַחִיו אֲדָרְשׁ אֶת נַפְשׁ הָאָדָם:
 (ו) שִׁפְךָ דַּם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפֹךְ כִּי בַצֵּלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם:
 (ז) וְאֶתֶם פְּרוּ וּרְבוּ שִׂרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ בָּהּ:

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף לח עמוד א

שור של ישראל שנגח שור של כנעני - פטור. אמרי: ממה נפשך? אי רעהו דוקא, דכנעני כי נגח דישאל נמי ליפטור! ואי רעהו לאו דוקא, אפילו דישאל כי נגח דכנעני נחייב! א"ר אבהו, אמר קרא: +חבוקוק ג'+ עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים, ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח, כיון שלא קיימו, עמד והתיר ממונן לישראל. רבי יוחנן אמר, מהכא: +דברים ל"ג+ הופיע מהר פארן, מפארן הופיע ממונן לישראל. תניא נמי הכי: שור של ישראל שנגח שור של כנעני - פטור; שור של כנעני שנגח שור של ישראל, בין תם בין מועד - משלם נזק שלם, שנאמר: עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים, ואומר: הופיע מהר פארן. מאי ואומר? וכי תימא, האי עמד וימודד ארץ מבעי' ליה לכדרב מתנה וכדרב יוסף, ת"ש: הופיע מהר פארן, מפארן הופיע ממונן לישראל. מאי דרב מתנה? דא"ר מתנה: עמד וימודד ארץ ראה וכו' - מה ראה? ראה שבע מצות שנצטוו עליהן בני נח ולא קיימום, עמד והגלה אותם מעל אדמתם. ומאי משמע דהאי ויתר לישנא דאגלווי הוא? כתיב הכא: ויתר גוים, וכתיב התם: +ויקרא י"א+ לנתר בהן על הארץ, ומתרגם: לקפצא בהון על ארעא. מאי דרב יוסף? דא"ר יוסף: עמד וימודד ארץ ראה וכו' - מה ראה? ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימום, עמד והתיר להם. איתגורי אתגר? א"כ, מצינו חוטא נשכר! אמר מר בריה דרבנא: לומר, שאפילו מקיימין אותן - אין מקבלין עליהן שכר. ולא? והתניא, ר"מ אומר: מנין שאפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול? ת"ל: +ויקרא י"ח+ אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, כהנים ולוים וישראלים לא נאמר אלא אדם, הא למדת, שאפילו נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול! אמרי: אין מקבליים עליהן שכר כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה, דא"ר חנינא: גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עד עמוד ב

בעו מיניה מרבי אמי: בן נח מצווה על קדושת השם או אין מצווה על קדושת השם? - אמר אביי, תא שמע: שבע מצות נצטוו בני נח. ואם איתא - תמני הויין! - אמר ליה רבא: אינהו וכל אבזרייהו.

רמב"ם הלכות מלכים פרק ט

הלכה א

על ששה דברים נצטווה אדם הראשון: על ע"ז, ועל ברכת השם, ועל שפיכות דמים, ועל גילוי עריות, ועל הגזל, ועל הדינים, אע"פ שכולן הן קבלה בידינו ממשנה רבינו, והדעת נוטה להן, מכלל דברי תורה יראה שעל אלו נצטווה, הוסיף לנח אבר מן החי שנאמר אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, נמצאו שבע מצות, וכן היה הדבר בכל העולם עד אברהם, בא אברהם ונצטווה יתר על אלו במילה, והוא התפלל שחרית, ויצחק הפריש מעשר והוסיף תפלה אחרת לפנות היום, ויעקב הוסיף גיד הנשה והתפלל ערבית, ובמצרים נצטווה עמרם במצות יתירות, עד שבא משה רבינו ונשלמה תורה על ידו. +/השגת הראב"ד/ וכן היה הדבר בכל העולם וכו' והוסיף תפלה לפנות היום. א"א כן היה ראוי לומר והוא התפלל שחרית והפריש מעשר (ויצחק הוסיף תפלה אחרת) עכ"ל. +.

הלכה ב

בן נח שעבד ע"ז הרי זה חייב, והוא שיעבוד כדרכה, וכל ע"ז שבית דין של ישראל ממיתין עליה בן נח נהרג עליה, וכל שאין בית דין של ישראל ממיתין עליה אין בן נח נהרג עליה, ואע"פ שאינו נהרג אסור בכל, ואין מניחין אותו להקים מצבה, ולא ליטע אשרה, ולא לעשות צורות וכיוצא בהן לנוי.

הלכה ג

בן נח שבירך את השם, בין שבירך בשם המיוחד, בין שבירך בכינוי בכל לשון חייב, מה שאין כן בישראל.

הלכה ד

בן נח שהרג נפש אפילו עובר במעני אמו נהרג עליו, וכן אם הרג טריפה או שכפתו ונתנו לפי ארי או שהניחו ברעב עד שמת, הואיל והמית מכל מקום נהרג, וכן אם הרג רודף שיכול להצילו באחד מאיבריו נהרג עליו, מה שאין כן בישראל.

+/השגת הראב"ד/ וכן אם הרג רודף וכו'. א"א קשיא ליה אבנר, עכ"ל.

הלכה ה

שש עריות אסורות על בני נח: האם, ואשת האב, ואשת איש, ואחותו מאמו, וזכור, ובהמה, שנאמר על כן יעזוב איש את אביו זו אשת אביו, ואת אמו כמשמעה, ודבק באשתו ולא באשת חבירו, באשתו ולא בזכור, והיו לבשר אחד להוציא בהמה חיה ועוף שאין הוא והם בשר אחד, ונאמר אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה.

הלכה ו

בן נח חייב על מפותת אביו ואנוסת אביו הרי היא אמו מכל מקום, וחייב על אשת אביו אפילו לאחר מיתת אביו, **וחייב על הזכור בין קטן בין גדול ועל הבהמה בין קטנה בין גדולה,** והוא נהרג לבדו, **ואין הורגין את הבהמה,** שלא נצטוו בהריגת בהמה אלא ישראל.

הלכה ז

אין בן נח חייב על אשת חבירו עד שיבא עליה כדרכה אחר שנבעלה לבעלה, אבל מאורסה או שנכנסה לחופה ולא נבעלה אין חייבין עליה, שנאמר והיא בעולת בעל, במה דברים אמורים בבן נח שבא על בת נח, אבל עכו"ם הבא על הישראלית בין כדרכה בין שלא כדרכה חייב, ואם היתה נערה מאורסה נסקל עליה כדיני ישראל, בא עליה אחר שנכנסה לחופה ולא נבעלה הרי זה בחנק כדיני ישראל, אבל אם בא על אשת ישראל אחר שנבעלה הרי זה כמי שבא על אשת עכו"ם חבירו ויהרג בסייף.

הלכה ח

בן נח שייחד שפחה לעבדו ובא עליה הרי זה נהרג עליה משום אשת חבירו, ואינו חייב עליה עד שיפשט הדבר ואמרו לה העם זו דבית עבד פלוני, ומאימתי תחזור להתירה משיפירשנה מעבדו ויפרע ראשה בשוק, **ומאימתי תהיה אשת חבירו כגרושה שלנו משיוציאנה מביתו וישלחנה לעצמה, או משתצא היא מתחת רשותו ותלך לה, שאין להם גירושין בכתב, ואין הדבר תלוי בו לבד, אלא כל זמן שירצה הוא או היא לפרוש זה מזה פורשין.**

הלכה ט

בן נח חייב על הגזל, בין שגזל עכו"ם בין שגזל ישראל, ואחד הגוזל או הגונב ממון או גונב נפש, או הכובש שכר שכיר וכיוצא בו, אפילו פועל שאכל שלא בשעת מלאכה, על הכל הוא חייב, והרי הוא בכלל גזלן, מה שאין כן בישראל, **וכן חייב על פחות משהו פרוטה,** ובן נח שגזל פחות משהו פרוטה ובא אחר וגזלה ממנו, שניהן נהרגין עליה.

הלכה י

וכן חייב על אבר מן החי, ועל בשר מן החי **בכל שהוא, שלא ניתנו השיעורין אלא לישראל בלבד,** ומותר הוא בדם מן החי.

הלכה יא

אחד האבר או הבשר הפורש מן הבהמה או מן החיה, **אבל העוף יראה לי שאין בן נח נהרג על אבר מן החי ממנו.**

+/השגת הראב"ד/ אחד האבר ואחד הבשר כו'. א"א ומן העוף. /השגת הראב"ד/ אבל העוף יראה לי וכו'. א"א נ"ל שזה טעות סופר וראוי להיות אבל השרץ.

הלכה יב

השוחט את הבהמה אפילו שחט בה שני הסימנין, כל זמן שהיא מפרכסת אבר ובשר הפורשין ממנה אסורין לבני נח משום אבר מן החי.

הלכה יג

כל שאסור על ישראל משום אבר מן החי אסור על בני נח, ויש שבני נח חייבין ולא ישראל, שבני נח אחד בהמה וחיה בין טמאה בין טהורה חייבין עליה משום אבר מן החי, ומשום בשר מן החי, ואבר ובשר הפורשין מן המפרכסת אע"פ ששחט בה ישראל שני סימנין, הרי זה אסור לבני נח משום אבר מן החי.

הלכה יד

וכיצד מצווין הן על הדינין, חייבין להושיב דינין ושופטים בכל פלך ופלך לדון בשש מצות אלו, ולהזהיר את העם, ובן נח שעבר על אחת משבע מצות אלו יהרג בסייף, ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה, שהרי שכם גזל והם ראו וידעו ולא דנוהו, ובן נח נהרג בעד אחד ובדיין אחד בלא התראה ועל פי קרובין אבל לא בעדות אשה ולא תדון אשה להם.

רמב"ם הלכות מלכים פרק י

הלכה א

בן נח ששגג באחת ממצותיו פטור מכלום, **חוץ מרוצח בשגגה שאם הרגו גואל הדם אינו נהרג עליו,** ואין לו עיר מקלט, אבל בתי דיניהן אין ממיתין אותו, במה דברים אמורים בשגג באחת ממצות ועבר בלא כוונה, כגון שבעל אשת חבירו ודמה שהיא אשתו או פנויה, אבל אם ידע שהוא אשת חבירו ולא ידע שהיא אסורה עליו, אלא עלה על לבו שדבר זה מותר לו, **וכן אם הרג והוא לא ידע שאסור להרוג,** הרי זה קרוב למזיד ונהרג, ולא תחשב זו להם שגגה מפני שהיה לו ללמוד ולא למד.

הלכה ב

בן נח שאנסו אנס לעבור על אחת ממצותיו, מותר לו לעבור, אפילו נאנס לעבוד ע"ז עובד, לפי שאין מצווין על קדוש השם, ולעולם אין עונשין מהן לא קטן ולא חרש ולא שוטה לפי שאין בני מצות.

הלכה ג

בן נח שנתגייר ומל וטבל ואחר כך רצה לחזור מאחרי ה' ולהיות גר תושב בלבד כשהיה מקודם, אין שומעין לו, אלא יהיה כישראל לכל דבר או יהרג, ואם היה קטן כשהטבילוהו בית דין, יכול למחות בשעה שיגדיל ויהיה גר תושב בלבד, וכיון שלא מיחה בשעתו שוב אינו מוחה אלא הרי הוא גר צדק, לפיכך אם בא ישראל על קטנה שהטבילוהו בית דין, כסף כתובתה או קנס אונס או מפתה יהיה הכל תחת יד בית דין עד שתגדיל ולא תמחה בגירות, שמא תטול ותגדיל ותמחה ונמצאת זו אוכלת בגיותה מעות שאין לה זכות בהן אלא בדיני ישראל.

הלכה ד

בן נח שבירך את השם, או שעבד ע"ז, או שבא על אשת חברו, או שהרג חברו, ונתגייר פטור, הרג בן ישראל או שבא על אשת ישראל ונתגייר חייב והורגין אותו על בן ישראל, וחונקין אותו על אשת ישראל שבעל שהרי נשתנה דינו.

הלכה ה

כבר ביארנו שכל מיתת בני נח בסייף, אלא אם בעל אשת ישראל או נערה מאורסה יסקל, ואם בעלה אחר שנכנסה לחופה קודם שתבעל יחנק.

הלכה ו

מפי הקבלה שבני נח אסורין בהרבעת בהמה ובהרכבת אילן בלבד, ואין נהרגין עליהן, ועכו"ם שהכה ישראל אפילו חבל בו כל שהוא אע"פ שהוא חייב מיתה אינו נהרג.

הלכה ז

המילה נצטוה בה אברהם וזרעו בלבד, שנאמר אתה וזרעך אחרוך, יצא זרעו של ישמעאל שנאמר כי ביצחק יקרא לך זרע, ויצא עשו שהרי יצחק אמר ליעקב ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך, מכלל שהוא לבדו זרעו של אברהם המחזיק בדתו ובדרכו הישרה, והם המחוייבין במילה.

הלכה ח

אמרו חכמים שבני קטורה שהם זרעו של אברהם שבא אחר ישמעאל ויצחק חייבין במילה, והואיל ונתערבו היום בני ישמעאל בבני קטורה יתחייבו הכל במילה בשמיני, ואין נהרגין עליה.

הלכה ט

עכו"ם שעסק בתורה חייב מיתה, לא יעסוק אלא בשבע מצות שלהן בלבד, וכן עכו"ם ששבת אפילו ביום מימות החול, אם עשהו לעצמו כמו שבת חייב מיתה, ואין צריך לומר אם עשה מועד לעצמו, כללו של דבר אין מניחין אותן לחדש דת ולעשות מצות לעצמן מדעתן, אלא או יהיה גר צדק ויקבל כל המצות, או יעמוד בתורתו ולא יוסיף ולא יגרע, ואם עסק בתורה, או שבת, או חדש דבר, מכין אותו ועונשין אותו, ומודיעין אותו שהוא חייב מיתה על זה אבל אינו נהרג.

הלכה י

בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצות התורה כדי לקבל שכר, אין מונעין אותו לעשותה כהלכתה, ואם הביא עולה מקבלין ממנו, נתן צדקה מקבלין ממנו, ויראה לי שנותנין אותה לעניי ישראל, הואיל והוא ניזון מישראל ומצוה עליהם להחיותו, אבל העכו"ם שנתן צדקה מקבלין ממנו ונותנין אותה לעניי עכו"ם.

הלכה יא

חייבין בית דין של ישראל לעשות שופטים לאלו הגרים התושבים, לדון להן על פי המשפטים אלו, כדי שלא ישחת העולם, אם ראו בית דין שיעמידו שופטים מהן מעמידין, ואם ראו שיעמידו להן מישראל מעמידין.

הלכה יב

שני עכו"ם שבאו לפניך לדון בדיני ישראל, ורצו שניהן לדון דין תורה דנין, האחד רוצה והאחד אינו רוצה אין כופין אותו לדון אלא בדיניהן, היה ישראל ועכו"ם אם יש זכות לישראל בדיניהן דנין לו בדיניהם, ואומרים לו כך דיניכם, ואם יש זכות לישראל בדיניהן דנין לו דין תורה ואומרים לו כך דינינו, ויראה לי שאין עושין כן לגר תושב אלא לעולם דנין לו בדיניהם, וכן יראה לי שנוהגין עם גרי תושב בדרך ארץ וגמילות חסדים כישראל, שהרי אנו מצווין להחיותן שנאמר לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה, וזה שאמרו חכמים אין כופלין להן שלום בעכו"ם לא בגר תושב, אפילו העכו"ם צוו חכמים לבקר חוליהם, ולקבור מתיהם עם מתי ישראל, ולפרנס ענייהם בכלל עניי ישראל, מפני דרכי שלום, הרי נאמר טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, ונאמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

היקף המצוה

השגות הרמב"ן לספר המצוות שורש יד

יש לי עוד ספק וקושיא והוא ממה שאמרו (סנה' נו א) שבע מצות נצטוו בני נח והנה מנו עניין העריות כולן מצוה אחת והדינים כולם מצוה אחת וכן ענין עבודה זרה כלו מצוה אחת. והם שוים בה לישראל שהם חייבים בכל מה שבית דין של ישראל ממיתין עליה. והנראה בזה לומר שהוזהרו בני נח במצות שלהם בכללות לא בפרטים כלומר שנאמר להם בעריות על דרך משל כמו איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו אל האם ואל האחות מן האם ואשת החבר וימנה אותם מפני זה מצוה אחת, אבל בישראל שריבה בהן לאוין ומניעות מאחר שהזהיר על כל אחד בלאו נפרד ימנו מצות רבות... .

רמב"ן בראשית פרק לד

ורבים ישאלו, ואיך עשו בני יעקב הצדיקים המעשה הזה לשפוך דם נקי. והרב השיב בספר שופטים (רמב"ם הלכות מלכים פ"ט הי"ד) ואמר שבני נח מצווים על הדינים, והוא להושיב דיינין בכל פלך ופלך לדון בשש מצות שלהן, ובן נח שעבר על אחת מהן הוא נהרג בסייף, ראה אחד שעבר על אחת מהן ולא דנהו להרגו הרי זה הרואה יהרג בסייף. ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה שהרי שכם גדל, והם ראו וידעו ולא דנוהו:

ואין דברים הללו נכונים בעיני, שאם כן היה יעקב אבינו חייב להיות קודם וזוכה במיתתם, ואם פחד מהם למה כעס על בניו וארר אפם אחר כמה זמנים, וענש אותם וחלקם והפיצם, והלא הם זכו ועשו מצוה ובטחו באלהים והצילם: ועל דעתי הדינין שמנו לבני נח בשבע מצות שלהם אינם להושיב דיינין בכל פלך ופלך בלבד, אבל צוה אותם בדיני גנבה ואונאה ועושק ושכיר ודיני השומרים ואונס ומפתה ואבות נזיקין וחובל בחבירו ודיני מלוה ולוה ודיני מקח וממכר וכיוצא בהן, כענין הדינין שנצטוו ישראל, ונהרג עליהן אם גנב ועשק או אנס ופתה בתו של חבירו או שהדליק גדישו וחבל בו וכיוצא בהן. ומכלל המצוה הזאת שיושיבו דיינין גם בכל עיר ועיר כישראל, ואם לא עשו כן אינן נהרגין, שזו מצות עשה בהם, ולא אמרו (סנהדרין נז א) אלא אזהרה שלהן זו היא מיתתן, ולא תיקרא אזהרה אלא המניעה בלאו, וכן דרך הגמרא בסנהדרין (נט ב):

ובירושלמי אמרו בדינין של נח, הטה דינו נהרג, לקח שחד נהרג. בדיני ישראל, כל דין שאתה יודע שאתה שלם ממנו אי אתה רשאי לברוח ממנו, וכל שאתה יודע שאי אתה שלם ממנו אתה רשאי לברוח ממנו, אבל בדיניהם אף על פי שאתה יודע שאתה שלם ממנו אתה רשאי לברוח ממנו. נראה מכאן שרשאי הגוי לאמר לבעלי הדין איני נזקק לכם, כי תוספת היא בישראל לא תגורו מפני איש (דברים א יז), אל תכניס דבריך מפני איש (סנהדרין ו ב), וכל שכן שלא יהרג כשלא יעשה עצמו קצין שוטר ומושל לשפוט את אדוניו:

ומה יבקש בהן הרב חיוב, וכי אנשי שכם וכל שבעה עממין לא עובדי עבודה זרה ומגלה עריות ועושים כל תועבות השם היו, והכתוב צווח עליהן בכמה מקומות (דברים יב ב) על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן וגו', לא תלמד לעשות וכו' (שם יח ט), ובגלוי עריות כי את כל התועבות האל עשו וכו' (ויקרא יח כז), אלא שאין הדבר מסור ליעקב ובניו לעשות בהם הדין:

ספר החינוך מצוה תטז

ונוהגת בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ונקבות. גם כל בני העולם מחוייבין בה, לפי שהיא ענף למצות גדל שהיא אחת מן השבע מצוות שנצטוו עליהם כל בני העולם. ואל תטעה בני בזה החשבון של שבע מצוות בני נח הידוע והמוזכר בתלמוד [סנהדרין נ"ו ע"ב], כי באמת שאותן שבע הן כעין כללות, אבל יש בהן פרטים הרבה. כמו שאתה מוצא שאיסור העריות נחשב להם דרך כלל למצוה אחת, ויש בה פרטים כגון איסור אם ואיסור אחות מן האם ואיסור אשת איש ואשת אב וזכר בהמה [שם נ"ח ע"ב]. וכן ענין עבודה זרה כולו נחשב להם מצוה אחת, ויש בה כמה וכמה פרטים, שהרי הם שוים בה לישראל לענין שחייבין בכל מה שבית דין של ישראל ממיתים עליה [שם נ"ו ע"ב]. וכמו כן נאמר, אחר שהזוהרו בענין הגזל, שהזוהרו גם כן בכל הרחקותיו. ואין כוונתי לומר שיהיו כמונו מזהרין על זה בלאו, שהם לא נזהרו בפרטי הלאוין כמו ישראל, אבל נזהרו דרך כלל באותן שבעה, כאילו תאמר על דרך משל שהזהירם הכתוב איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו אל האם והאחות וכל השאר, וכמו כן בעבודה זרה גם כן דרך כלל, וכן בגזל כאילו נאמר להם אל תגזלו אבל תתרחקו ממנו בתכלית, ובכלל ההרחקה שלא לחמוד. אבל בישראל אין הענין כן, שרצה המקום לזכותם והרבה להן מצוות יותר מהן, וגם באותן שנצטווין אנחנו [והם, זכינו אנחנו] להיות ציווינו עליהן במצוות עשה ולאויין נפרדים. וכל זה זכות וטובה לנפשנו, שכל העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד.

שו"ת יד חנוך סימן סב

חקירה ד' - אם חייב בן נח במצות שכליות שהדעת מחייב לנהוג כן, דנהי דאמרינן שבע מצות נצטוו היינו שעל אלה נצטוו ואזהרת זהו מיתתן, אבל עכ"פ חוב מוטל עליהם על כל דבר יקר שהשכל האנושי מחייב עליהן, או דלמא לא מצינו שיתחייבו רק בשבע מצות דידהו, ומה שבא במפורש בש"ס שנזהרו, אבל לא זולת זה:

(א) תשובה. כבר כתב רבינו ניסים גאון ז"ל (בהקדמתו לספר המפתח), וזה לשונו, המצות שהם תלויים בסברא ובאובנתא דלבא הרי הכל מתחייבין בהן מן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ ועל זרעו אחריו לדור דורים כל אשר נברא בצלם האדם, עכ"ל. הנה מתבאר דעת הגאון ז"ל שכן נח חייב בכל המצות השכליות, שאף שאינן בכלל המצות שמנו חכמים בפרק ארבע מיתות. וכן כתב רבינו הרוקח ז"ל (סימן שס"ו) בני נח חייבין על הצדקה ועל הלווייה ועל לקט שכחה ופיאה, והעונש יד עני לא החזיקו, ועל הידור זקן, ועל עשיית מעקה, עכ"ל. וכן כתב רבינו הרשב"ם ז"ל פרשת תולדות (בראשית כ"ו ה'), שחימוד והכנסת אורחים וכיוצא היו נוהגין קודם מתן תורה מפני שהם שכליים, עכ"ל. וכן כתב החזקוני פרשת נח פסוק ויגוע כל בשר (שם ז' כ"א), וא"ת איך נענשו מאחר שלא נצטוו על המצות, ויש לומר שיש כמה מצוות שחייבים לשמור מכם סברת הדעת אע"פ שלא נצטוו, עכ"ל. הנך רואה דעת הקדמונים ז"ל שהדברים שהדעת מכרעת עליהם והם שכליות גם בני נח מצווין עליהם אפילו בכלל מצות בני נח. והנה לכאורה צריך עיון איה ואיפה מקור הדבר הזה מן הש"ס, כי בטח לא מלבם הוציאו מילים לחדש דבר שאין לו שורש בתלמוד, ואמרת אלקה לתור מאין הוציאו את הדבר הזה: . . .

שו"ת הרמ"א סימן י

...ברור... כשמש בצהרים כי רבי יוחנן הלומד דינין מויצו סובר שכן נח אינו מצווה רק לשמור המנהג המדיני ולדון בין איש ובין אחיו ובין גרו משפט יושר, אבל אינו בדרך דיני ישראל שמסרם לנו משה מסיני, רק הוא חק נימוסי. ולכן לומד דינים מפסוק ויצו ולומד הג"ש מדכתיב כי ידעתיו וגו', שעדיין לא ניתנה התורה ולא היה לאברהם דינין אלו שניתנו לנו בסיני. ואע"ג דדרשינן... עקב אשר שמע אברהם בקולי מלמד ששמר אברהם אפילו עירוב תבשילין... אם כן שמע מינה שהיה נוהג כפי התורה והמצוה אפילו מצוה מדרבנן. מכל מקום נזכר לומר אם הוא שמר אנשי ביתו לא שמרו רק החק הנימוסי הנמסר להם, דהיינו ז' מצות בני נח. דמי לנו גדול מאדוננו אבינו יעקב ע"ה אשר נשא שתי אחיות. אלא ע"כ צריכין אנו להודות ולומר כי הכתוב שאמר למען אשר יצוה וגו' לא קאי רק אאותן שבע מצות של בני נח. ולכן סובר ר"י דלמדין דיני בני נח מויצו, כי דיני בני ישראל לחוד ודיני בני נח לחוד. ורבי יצחק רוח אחרת עמו, ולומד דינין מאלהים בג"ש דונקרב בעל הבית וגו', כלומר וסובר שדיני בני נח הן אותן דינים שנצטוו ישראל בסיני ולכן לומד אותן מקרא הנאמר בסיני והכל אחד. כן נראה לפרש סוגיא זו...

והנה נדקדק ונאמר שמוכח הוא מזה שהלכתא היא כרבי יצחק, שעל כל דיני ישראל בכלל ובפרט נפקדו. דאם לא כן אלא שהיה להם מקצת דינים, למה ליה לרבא בתחילת סברתו שלא ידע א"כ בדינין מיבעיא ליה, לדחוק ולומר לא נצרכה אלא לדיני קנסות, הלא גם כן בדיני משפט נמי יש מהן שלא נצטוו. והיה לו לומר בקצרה, לא נצרכה אלא לשאר דינין... שלא נפקדו מתחילה. אלא ע"כ צריכין אנו לומר שהלכתא היא כר' יצחק, שעל כל הדינין ביחד נפקדו כדרך שניתנו לישראל בסיני...

והואיל וברירנו והוכחנו שדינין כותי בדיני ישראל ונידון כותי עם ישראל כשני נימולים, נבוא ונקפץ אל המקום אשר דברינו הולכים לשם ונדבר על המעשה אשר נעשה בעולם. הנה הוא איש בארץ לועז אשר נודע שמו במרחקים. דלה מים עמוקים, מימיו מתוקים, גוזר ומקים, יברכהו שוכן שחקים. הוא האילן הגדול אשר פריו למאכל ועלהו לתרופה, אמרתו צרופה, הוא ה"ה הגאון מהר"ר מאיר מפאדוואה. והנה שם מגמותיו רעיוני ומחשבותיו והשתתף עם אחד מאנשי ארצו ומגדוליה דהיינו יענטילומר... והוא אחד מן מדפיסי הספרים + הוא המדפיס הידוע אלואיזי בראגאדין מוויניציה, ראה תולדות הדפוס באיטליה לח"ד פרידנברג ע' /ששים ותשע/. + והסכימו יחדיו להדפיס החיבור הגדול משנה תורה, אשר חבר הרב הכולל האמתי רבינו משה בן הרב המובהק הדיין רבינו מיימון. וכאשר חשב כן החלו לעשות בעז"ה עד שלע"ע +שלעת עתה+ נגמר הדבר. והגיה אותו בשכלו הזך עד אשר לא נשאר בתוך הבר תבן, וסלק המסלה עד לא נשאר בה אבן... והנה קם אחד גם כן יענטילומר מעשירי הארץ נגדו + הוא המדפיס המפורסם מארקו אנטוניו יושטיניאן מוויניציה+ ואמר אעשה גם אנכי לביתי ואדפיס אנכי גם אני, וכן עשה. והעיקר הוא מאתו שעושה דבר זה על מה שלא נשתתף עמו הגאון הנ"ל, ועושה דבר זה להכעיס ולכלות ממון הגאון הנ"ל ח"ו. כי ידוע אם לא ימכור הגאון ספריו שיכבד עליו המשא מנשוא. והנני לדון בדיני ישראל, באם היו שני אנשים ישראלים על פי תורתנו הקדושה, ונוכיח שזכה הגאון הנ"ל בדינו. ונפרד מזה ונהיה לארבעה ראשים, ועל אלו הארבעה יסודות נרכיב הדבר ועניינו. ואומר, שדין הוא עם הגאון שהוא ימכור ספריו ראשונה. והואיל ובעונותינו שרבו אין ידנו תקיפה לעשות כפי תורתנו, מ"מ לא נניח את שלנו ולומר שכל ישראל ומי שבשם ישראל יכונה לא יקנה שום ספר מיימוני החדשים רק מאותן היוצאים מתחת יד הגאון הנ"ל או באי כחו, והוא מארבעה טעמים. . . .

נאם הקטן הרוצה להתאבק בעפר של ת"ח ולשתות בצמא את דבריהם, ולא דבר עד כה אלא כדי להתלמד להרגיל עצמו בתוך מדותיהם, להיות כעבד אחד מן הקטנים שבהם. אלה הדברים אשר דבר משה בן לא"א ישראל שלי"ט המכונה משה איסרלש מקראקא.

ישראל בז' מצות**עיין קונטרסי שעורים בבא מציעא יב, ד****מנחת חינוך מצוה ב, כה**

והנה אי סומא חייב בפ"ו וכן במילה עיין באו"ח סי' י"ב ב"י ומג"א ורה"פ פוסקים דלא כר"י אלא סומא חייב בכל המצות ולהפוסקים כר"י דסומא פטור ה"נ פטור ממצות אלו ועתו"ס ר"ה ל"ג ד"ה הא דעתם דפטור מה"ת אבל מדרבנן מחויב כדי דלא להוי כעכו"ם וכ"כ תוס' ב"ק דפ"ג ובמגלה ע"ש ובקדושין דל"א נראה מדבריהם דפטורים אף מדרבנן אך דה"ת עניים במק"א ועשירים במק"א דכ"כ כ"פ בר"ה וב"ק. ועי' שו"ת נוב"י מה"ת חאו"ח קי"ב דעתו דלמאן דסובר סומא פטור מן המצות אף מל"ת פטור דדריש אלה החוקים וכו' עי' בב"ק דף הנ"ל והשיג על הפמ"ג בפתיחתו לאו"ח ח"ג אות כ"ט דדעתו דסומא פטור לר"י דוקא ממצות עשה אבל חייב בכל הלאוין יע"ש ומצאתי בס' המכריע לר"י הזקן סי' ע"ח דעתו גם כן שפטור מל"ת ושם יש הג"ה מא' קדוש השיג עליו וסובר דבל"ת חייב ע"ש וזה ימים כבירים ביארתי דאף אם נאמר דפטור מכל המצות אף מלאוין מ"מ אותן מצות שבי"נ מוזהרין עליהם גם הוא חייב דאין סברא שיהי' גרע מב"נ נהי דלא נתקדש בהר סיני אבל לא נפיק מקדושת ב"נ ובב"נ פשיטא חייב הסומא גם כן דליכא גבי' קרא לפטור ואכ"מ להאריך ובעזה"י פרטי הדברים יבוארו בקונטרס מיוחד אך כאן בכל מצוה אני מרמז בקיצור

קטנים בז' מצות

שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן קפד

וכבר עוררני חכם א' לפמ"ש הרא"ש בתשו' דבן י"ג לגדלות הוא ככל השיעורין הלכה למשה מסיני ולפמ"ש הרמב"ם פ"ט ממלכים הל' יו"ד /י' /לא נאמרו השיעורין לב"נ א"כ ממילא אין דין גדלות וקטנות לב"נ =לבן נח= ותקשי אהרמב"ם שכתב שם סימני' הלכה ה' ולעולם אין עונשין מהם לא קטן ולא חרש ולא שוטה וכו' ע"ש והשבתי לו דודאי הא דבעינן שנים וסימנים הוא שיעורא הל"מ =הלכה למשה מסיני= אפי' יהי' משכיל וכן דעת לא יתחייב עד שהגיע לשיעורא דמרע"ה =דמשה רבינו עליו השלום= בשנים ובסימנים וזה לא ניתן לב"נ אבל עכ"פ קטן שאינו בר דעת אשר פיתויו ורצונו אונס וכחש"ו =וכחרש שוטה וקטן= גם ב"נ פטור ופשוט לפענ"ד.

חלקת יואב או"ח סי' א

...ולכאורה עלח בדעתי לחלק בין איסור שנוהג בבן נח כמו קטן הבא על הבהמה דבזה שפיר קאמר הש"ס דיש איסור גם לקטן לפמ"ש החת"ם יו"ד סקפ"ד דב"נ במצות דידהו גם קטן דינו כגדול יען דקטנוח וגדלות הוא בכלל שיעורין ואין שיעורין לב"נ. וא"כ גם בישראל בעבירות שב"נ מוזהרין שפיר הדבר אסור לו כמבואר ברש"י סנהדרין נ"ט דישראל במתן תורה להתקדש יצאו ולא להקל:

...אבל באמת כ"ז אינו כלום. חדא דמבואר ברמ"א או"ח סו"ס שמ"ג דאף קטן שהכה אביו א"צ תשובה לכשיגדיל אף דאיסור זה שייך גם בב"נ. ודברי הגהות אשרי ס"פ החובל ס"י ט' על רב אשי דהגוזל לא קיי"ל כן. וכ"כ בשו"ת רעק"א סוף ס"י קמ"ז. ועוד דגוף דברי החת"ם ביו"ד הנ"ל לא נהירא כלל דודאי גם בב"נ כ"ז שהוא קטן לא נקרא בר דעת כדמוכח פשטות הש"ס בנזיר גבי כותים אין להם נזירות עיי"ש. ובמאירי שם וכן מוכח להדיא מכתובות (דף י"א) דקאמר אם הגדילו יכולין למחות והיינו הגדיל בשערות. הרי דמקודם לא ה"י בר דעת דהרי לגירות צריכין רק דעת ב"נ לא דעת ישראל כי אם הוא ישראל שוב א"צ דעתו שיקיים המצות רק דצריך דעת הב"נ שירצה להתגייר. ואם נאמר כהחתם סופר הרי לגבי ב"נ גם בקטנות יש לו דעת ואם כן עדיין הסוגיות סותרת זו את זו.*

*השמטה: שוב ראיתי בש"ס נידה מ"ד, ע"א דאמרינן שם לחד תירוצא דבת נח יכולה להוליד לשבע שנים ובנים הרי הן כסימנים אפילו קודם הזמן במבואר ביבמות דף י"ב הרי דב"נ נעשה גדול קודם הזמן וכהחת"ס, אך זה ע"כ צריך לומר דלאחר שנתגייר ישתנה טבעו להיות כישראל, דאל"כ איך אמרינן בר"פ בן סורר קטן אין צריך לחזור עליו אם יש לו גואלים, וכן מוכח מפליטה עיין שבת פ"ו ע"ב.

מנחת חינוך מצוה קצ, ה

(ה) אבל חילוק יש ט' נראה לפי עניות דעתי בעזרת השם ייתברך ברור דעוד יש חילוק גדול בענין העריות בין ישראל לב"נ דהנה מבואר בתשובת הרא"ש הובא בת"ח פ"ה דאבות בהא דבן י"ג נעשה בר מצוה ותינוקת בת י"ב ובת ג' לביאה וכן תשע וכל המבוארין במשנה דנדה פ' יוצא דופן הוא בכלל השיעורין שהם הל"מ וכ"מ בפ' י"ד גבי עובדא דר"ע וא"כ כמו שמבואר בר"מ ה' מלכים דעל אמ"ה חייב ב"נ בכ"ש וכן גזל דהשיעורין לישראל נאמרו ולא לב"נ א"כ כאן נמי אם קטן ב"נ בא על אמו או על שאר עריות והי' פחות מבן ט' או שהיא פחותה מבת ג' מ"מ נהרגין אם א' מהם גדול ול"ד גדול בן י"ג דגם זה הל"מ ול"ש בב"נ רק אם הוא בר דעת והא דמבואר בר"מ דקטן שעבר על א' מן המצות שלו שאינו נהרג אין כוונתו קטן קודם יג"ש והבאת שערות רק אם הוא קטן לפי אומדן דעתו שאין לו דעת ע"כ אין עונשין ולפ"ז אפי' קטן פחות מבן ט' ובא על הגדול' אם הקטן אין בו דעת מ"מ היא נהרגת לא כמו ישראל דפתות מבן ט' אין ביאתו ביאה כלל ואם הוא בר דעת נהרג ג"כ וכן אם ב"נ בא על אחותו אפי' פחות מבת ג' או על אשת חברו מ"מ נהרג דלגבי ב"נ אין נ"מ לפחות מבן ט' ופחות מ"יג ופחותה מבת ג' שכל הדינים הללו הם בכלל השיעורין ואין ענין לב"נ. ובזה ניחא לי מאוד ד' הר"מ שכי' בה' מלכים דב"נ נהרג על הזכר אפי' קטן וכי הכ"מ דנראה מדבריו דאפי' על פתות מבן ט' וחלוק הוא מישראל בזה והנית בצ"ע מאין יצא לו להר"מ ד"ז. ולדידי הדבר פשוט דכל השיעורין הללו אינם לב"נ. אך מכל מקום צ"ע אמאי לא כ' הר"מ דין זה גבי עריות לפני זה דאפי' פחות מב"ט ופחותה מבת ג'. מ"מ נלע"ד דהדין אמת וכן לכל הקנינים לב"נ אם הוא בר דעת אף שלא הביא ב' שערות ולא הגיע לכלל י"ג מקחו וממכרו ממכר וכבר עוררתי בגליון הר"מ שלי ה' מלכים. מ"מ דע דאשת תבירו לא משכתת לה בפחותה מבת ג' שנים דהא אין לה דעת כלל להקנות עצמה ובודאי שאין לאביה רשות בה דוקא בישראל גילת' תורה דאבי' יש לו רשות בה אבל לא לב"נ והיא עצמה בשנים כאילו בודאי אין לה דעת כ"ז נ"ל ברור. אך סוגיא א' בנזיר דס"א ע"ש ודס"ב ע"ש דמרב' הש"ס מופלא סמוך לאיש דעכו"ס וצריך ריבוי ע"ז ולפמ"ש אם יש בו דעת אם כן ממילא הוא כגדול לכל דבריו וכן ממעט שם הגמרא כותי גדול אם א"י להפלות ע"ש וצ"ע שם בסוגי'. אחר שעוררתי על כל הנ"ל בא לידי ס' חתם סופר חיו"ד להגאבד"ק פרעשבורג וראיתי שהביא בהלכות בכור בשם אחד מהגדולים דאין דין קטן לב"נ לענין הקנינים והביא קושיא זו מש"ס דנזיר ותירץ סוגית הש"ס שם והנאני א"כ דברי בעזה"י גם לענין עריות מיוסדים על אדני פז ואמת וברור בעזהשי"ת:

שואל ומשיב מהדורא ב' סי' י"ד

עוד נראה לי דבר חדש בישוב המקרא ער כי יגדל שלה בני דהנה נסתפקתי בב"נ שאזהרתן זו מיתתן אם הדין שוה בהם כמו בישראל דלא נענשין עד בן י"ג שנים ולפע"ד נראה דבב"נ אף בקטן נענש וחילי דילי דהרי הרמב"ם בפ"ט ממלכים הלכה יו"ד כתב דלא נתנו שיעורין לב"נ אלא לישראל לבד ולפ"ז הא הרא"ש כתב בתשובה ריש כלל ט"ז דגם השיעור דאיש הוא מבן י"ג שנים הוא ג"כ הלי"מ כדאמרו שיעורין וחציצין הלי"מ וה"ה זה השיעור הוא מהלי"מ ולפ"ז כיון דלא נתנה שיעורין לב"נ א"כ ממילא י"ל דגם בפחות מיי"ג שנים הוא חייב כל שהגיע לכלל דעת וכשיעור הפעוטות וראיה נראה לפע"ד דגוף הקרא דנצטוו ב"נ הוא נצמא מויצו על האדם לאמר ואז לא הי' בכלל איש ועוד ראה מהא דכתב הרמב"ם בהלכה י"ד שם דלכן נענשו אנשי שכם ונתחיינו הריגה משום ששכם גזל והם ידעו ולא דנוה ולפ"ז הרי גם הקטנים הרגו שם וקשה למה נהרגו הקטנים וע"כ דבב"נ לא שייך השיעור וגם הקטנים נתחייבו ולכאורה רציתי ליישב בזה קושית המזרחי והיפ"ת בפ' חיי שרה דלמה נענשו ער ואופן והא בדיני שמים לא נתחייב האדם עד שיהיה בן עשרים ועיין בשו"ת אא"ז הח"ץ סי' מ"ט ולפמ"ש יש לומר דע"כ לא נאמר השיעור דבן עשרים רק בישראל דזה גם כן השיעור ששיעורו בהלי"מ ואסמכ"י אקרא בירושלמי אבל בב"נ לא שייך השיעור הנ"ל אמנם באמת הדרנא בי דאף דנימא דלא נאמרו שיעורין לב"נ היינו באותן שבע מצות דב"נ אבל שם דנענשו בשביל השחתת זרע דלא שייך בב"נ דלא הות מכלל השבע מצות

יהרג ואל יעבור**פרשת דרכים דרך אתרים דרוש שני (יהודה רוזאניס 1657-1727)**

ודע דמשמע לי דהא דאמרינן דבן נח אינו מצווה על קדושת ה' היינו דוקא בע"ז וג"ע. אבל בש"ד יהרג ואל יעבור, וטעמא דמילתא משום דבע"ז וג"ע מה שישראל מזהרין הוא משום דגלי בהו קרא, בע"ז כתיב ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ודרשינן אפי' הוא נוטל את נפשך, וג"ע דכתיב כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה מקיש רוצח לנערה המאורסה מה רוצח יהרג ואל יעבור אף נערם המאורסה וכו'. הרי דאצטריך קרא לתרוייהו ללמדנו דישראל מזהרין באלו לקדש את ה' ואם כן איכא למימר דבבן נח דלא גלי קרא בהו איכא למימר דלא הוזהרו על קדושת ה', אבל ש"ד ללאו מקרא נפקא אלא מסברא דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי אימא דדמא דחברך סומק טפי בסברא זו מהיכא תיתי דיש חילוק בין ישראל לבן נח. ויש סעד לחילוק זה ממ"ש הרא"ם פ' וישלח על מ"ש רש"י ויצר לו שמא יהרוג את אחרים וז"ל, וא"ת והלא עשו גברא אלמא הוה ושמא הביאם בע"כ, ותירץ דאפילו הכי לא הים להם לשמוע לו שהרי נמנו וגמרו דבע"ז וג"ע וש"ד יהרג ואל יעבור, ודברי הרב תמוהים שהרי בן נח אינו מצווה על קדושת ה' ואפי' בע"ז יעבור ואל יהרג. ולפי מה שכתבנו ניחא דש"ד שאני משום דסברא הוא דמאי חזית כו' ואפי' בבן נח יהרג ואל יעבור. הן אמת דמהר"ש יפה ז"ל בסדר לך לך פ' מ"ד סי' ה' ד"ה שהיה כתב וז"ל, דאע"ג דמסברא נפקא מאי חזית כו' וכיון דבני נח לא נצטוו למסור עצמם על ע"ז וג"ע כי לישראל נתחדש זה מקראי מסתמא גם על ש"ד לא נצטוו למסור נפשם, ע"כ. ומ"מ הסברא שכתבנו נראה בעיני ומה גם שיש לו סימנים בדברי הרא"ם כנזכר:

ודע דנחלקו רבוותא במי שמעבירין אותו על דבר שאינו חייב למסור עצמו עליו כגון שאר עבירות חוץ מע"ז וג"ע וש"ד ובצנעא דלכ"ע יעבור ואל יהרג אם רוצה להחמיר על עצמו ליהרג ואל יעבור אם הוא רשאי, ודעת הרמב"ם ז"ל לכל מי שנאמר בו יעבור ואל יהרג ונהרג ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו, וי"א דרשאי להחמיר על עצמו. וראיתי למהרימ"ט בדרשותיו ס"פ תולדות שכתב וז"ל, ואע"פ שכתב הרב הנ"י שאם היה אדם גדול רשאי למסור עצמו אפילו על מצוה קלה כדי שילמדו העם ליראה את ה', זה הוא בישראל שמצווים על קדושת ה' ברבים שילמדו ממנו לקדש שמו בפרהסיא אבל בבני נח שאינם מצווין לגמרי מה בצע לחבול בעצמו, ע"כ. והנה נלמד מדבריו דאפי' החולקים על הרמב"ם וס"ל דהרשות בידו למסור עצמו על קדושת ה' מכל מקום בבני נח ס"ל דאינן רשאים לחבול בעצמם מהטעם שכתב

ולא עוד אלא שמדברי מהר"ש יפה ז"ל הללו נראה לס"ל דבן נח רשאי למסור עצמו אף כפי סברת הפוסקים שהמוסר עצמו כשאינו חייב ליהרג דמתחייב בנפשו, שהרי כתב הרב ולפי מ"ש התוס' גבי אלו נגדוהו דלא הוה ע"ז אלא אנדרוטי של מלכים ניחא טפי דאשמועינן דאע"ג דאי בעי לא מסר נפשיה הרשות בידו מ"מ המוסר עצמו לא מיקרי חובל בעצמו שלא כדעת קצת הפוסקים שמוסר עצמו כשאינו חייב ליהרג ואל יעבור מתחייב בנפשו דמאבד עצמו לדעת, עכ"ל. ומדלא כתב בתירוץ ראשון דאוקמיה בע"ז ממש ובני נח דרשאי שהוא שלא כדעת קצת הפוסקים שהמוסר עצמו במקום שאינו חייב דמתחייב בנפשו, וכמו בכתב בתירוץ השני נראה קצת דלפי התירוץ הראשון דאוקמוה בבן נח אף למאן דאמר שהמוסר עצמו כשאינו חייב דמתחייב בנפשו, זהו דוקא בישראל אבל בבן נח אף שאינו מצווה על קדושת ה' רשאי למסור נפשו על קדושת ה', וזהו הפך סברת מהרימ"ט מן הקצה אל הקצה. ומיהו אפשר לדחוק ולומר דמ"ש מהר"ש יפה ז"ל שלא כדעת הפוסקים וכו' קאי לשני התירוצים. דגם כפי תירוץ ראשון דאוקמוה בבני נח הוא שלא כדעת קצת מהפוסקים שהמוסר עצמו כשאינו חייב מתחייב בנפשו. אך לדעת הרמב"ם פשיטא דגם בן נח המוסר עצמו על קדושת ה' הוי מתחייב בנפשו. ומ"מ פליג מהר"ש יפה עם מהרימ"ט במה שרצה לחלק בין בן נח לישראל, ולדעת מהר"ש יפה אין חילוק ביניהם וכמחלוקת בישראל אם רשאי למסור עצמו במקום שאינו חייב הכי נמי מחלוקת בבן נח אם רשאי למסור עצמו מאחר שאינו מצווה על קדושת ה', וכדכתיבנא:

שו"ת יד חנוך סימן סא

ט) ולכאורה זה שאמרו אינהו וכל אביזרייהו גבי שבע מצות בני נח אינו כפי מסקנת הסוגיא דפרק בן סורר (סנהדרין דף ע"ד ע"ב), דאיבעיא לן אי בן נח מצוה על קדושת השם או אינו מצוה על קדושת השם, אמר אביי ת"ש שבע מצות נצטוו בני נח ואם איתא תמני הוויין, א"ל רבא אינהו וכל אביזרייהו, מאי הווי עליה, אמר רב אדא וכו', עתוס' שם (בד"ה בן נח). ומשמע דלפי מה שאנן קי"ל שאין בן נח מצוה על קדושת ה', כמו שפסק הרמב"ם ז"ל (פרק י' מהל' מלכים הלכה ב'), א"כ לא קי"ל כרבא דאמר אינהו וכל אביזרייהו, דהרי חזינן דפטירי מקדושת השם אף שהוא אביזרא דע"ז:

אך יש לומר דאין המכוון במסקנת הש"ס דלא קי"ל אינהו וכל אביזרייהו אלא הכוונה עפ"מ"ש הנמוקי יוסף פרק בן סורר (שם), וזה לשונו, וא"ת גבי קוקי ודמונקי הרי אביזרא דע"ז הוא ואסור, ונראה דלא מיקרי אביזרא דע"ז אלא בלאווין המיוחדין בהם, אבל קוקי ודמונקי דיהבי להו ליכא איסורא אלא משום לפני עור וגו', והאי לאו בעבודה זרה לחוד איירי אלא כולל כל המצות ולא מקרי אביזרא דע"ז, עכ"ד. והנה סברא זו יש לומר גם בענין קדושת השם שהוא כולל גם שאר מצות ולא בע"ז לחוד, שהרי [היכא] כשמתכוונים להעביר על הדת מחויב למסור נפשו על כל המצות, לפיכך לא הוי אביזרא דע"ז, ואין בן נח מצוה עליה:

שוב עיינתי קצת וראיתי להרדב"ז ז"ל שכתב דהא דפסק הרמב"ם שאין בן נח מצוה על קידוש השם, אין הטעם משום דלא חיישינן לאביזרא דשבע מצות, אלא הטעם משום דבקדושת השם איכא מקרא מפורש דכתיב ונתקדשת בתוך בני ישראל (ויקרא כ"ב ל"ב), ואמרינן בירושלמי (פרק ד' דשביעית הלכה ב') בני ישראל מחוייבין בקדושת השם ולא הגויים, ולפי זה בשאר המצות שפיר אמרינן אינהו וכל אביזרייהו:

ותביט עיני בשורי הלום להגאון שו"ת מאיר נתיב (סימן פ"ב) שכתב, וז"ל, האי דמיבעי לן אם בן נח מצוה על קדושת השם לאו אקרא דונתקדשתי קאתינן עליה, דכיון דמצות ונתקדשתי במתן תורה נאמרה מהיכי תיתי לומר שנאמרה גם לבני נח, אלא הכי קאמבעי לן כיון דגבי ידיהו לא נאמר וחי בהם, יתכן דאינו מצוה ליהרג ולא לעבור, והא דנקט לשון קדושת ה' שיגרא דלישנא היא דכל הנהרג שלא לעבור על המצוה שם שמים נתקדש על ידו, עכ"ל:

ואני תמה על הדרת קדושתו וגאונו כי רב הוא (חד מבני היכלא היושבים ראשונה במלכות בית מרן קודש הקדשים ר"י בעש"ט ממעזבוש ז"ל ושותי מימיו הנאמנים), איך שישתמיט מניה דברי הירושלמי דשביעית שזכרנו, דמבואר דאי לאו דכתיב בני ישראל ולא העכו"ם גבי קדושת השם הייתי אומר שהגויים מוזהרים בקידוש השם. ומפני כי אני אומר בחפזי בלי עיון, על כן בלי נדר כשאפנה עוד אשנה פרק זה לעת מצוא]. עד כאן ההגה:

לפני עור לעכו"ם**שו"ת חתם סופר חלק ו - ליקוטים סימן יד**

נמצא דלית דין ולית דיין להתיר לתת שוחד לארמאי להטו' לו משפט ח"ו מלבד עולה דהנותן עצמו שרוצה לעשות עול עם שכנגדו ומזה לא עסקינן אך אנן עסקי' בהא דעבר על לפני עיור שמכשיל השופט הזה שמקבלו וגורם לו לעוות משפט צדק שחייב מיתה ע"ז ואפי' יתנהו לאחר כגון לאוהבו של השופט וכדומה שיתן לזה בחריקאו להטות לו משפט ג"כ עובר על לפני עיור ולא שייך כאן לפני דלפני דלא מפקדינן כמו התם פ"ק דע"ז דהתם הישראל מוכר לנכרי שאינו מקריב לע"ז רק שהנכרי מוכרו לאחר המקריבו והלוקח הוא המכשיל את הלוקח השני והישראל המוכר אינו משלחו למכור ואינו נותן מכשול אלא גורם שהראשון יתן מכשול להשני ואהא לא מפקדינן ומבואר בש"ע א"ע סוף סי' ה' דאפי' הי' השני שלוחו של ראשון כיון שאין שליחות לגוי אין שלוחו כמותו אלא שהמשלח נותן מכשול לשלוחו והדר ה"ל הישראל המוכר שאינו שלוחו רק כלפני דלפני אבל אם הישראל מצוה להגוי שיתן עבורו שוחד נמצא מגיע השוחד להשופט בחריקאו אע"ג דאין שליחות לגוי ולא לדבר עבירה מ"מ הוי רק חד לפני ואסור כיון שהישראל שולחו להשופט ליתן עבורו והחילוק מבואר וכל זה בדבר שהארמאי מצווה עליו מז' מצות אך מה שרק אסור לישראל ולא לנכרי ואמירה לנכרי שבות בזה עלה על דעת א' מהגאונים בתשו' חו"י דאמירה לאמירה מותר אבל לית הלכתא כוותי' ואין מקומו בכאן ועיי' בס' עצי ארזים סי' ה'.

אך לפעמים הישראל יודע בעצמו שהדין עמו ועוד לפעמים ורוב פעמים שכנגדו מודה וידוע ומבורר שחייב לו אלא שמחוסר גוביינא וקשה להוציא חובו מיד הלוח והשופט מתרשל ומתעצל ומרחם על הארמאי שהוא בעל דתו וסובר שעשה מצוה בזה שלא לנגוש הארמאי עבור ישראל אע"פ שהדין עמו בזה מותר ליתן שוחד להשופט לעשות משפט צדק ולא מיבעי' דאין הישראל עובר על לפני עיור אדרבה מצוה קעביד דלולי שוחד שלו הי' השופט מטה משפטו של ישראל והי' עובר על ז' מצות שלו ועכשיו ניצול מזה בשוחד כזה וכיוצא בו מיירי בש"ע ח"מ סי' קע"ו סעיף כ"ח ומכ"ש בש"ס גיטין כ"ח ע"ב בישראל היוצא ליהרג בדיניהם דודאי אין שום אופן שבעולם שיתחייב ישראל הריגה בדיניהם בלי עדים והתראה וב"ד של ישראל מומחים של כ"ג וא"כ כל הריגתם הוא שלא מדין תורה ומותר ליתן שוחד להציל נפשו

גנת ורדים כלל מ"ג

ויש נ"מ גם לדין דאם יש אמ"ה ולגוי אחד אבר מן החי ונכרי אחר רוצ' לזבן אמ"ה זה מישראל ואם לא ימכרנו לו יקח אמ"ה מן הגוי בזה שרי כאן דלא הוה בתרי עברי דנהרא גם בלא עבירת הלאו הוא שהרי נכרי שני אינו מוזהר על לאו דלפני עור לא תחן מכשול אבל אם ישראל אחר רוצה ליתן לו אסור ויש לעיין בזה דכפי הנראה נכרי נמי מצווה על לפני עור רק על מעל דמעל אינו מצוה ועיין בי"ד ושם אבאר.